מנורת המאור — קשה הוא הזנות

קשה הוא הזנות מכל העבירות, שכל העבירות אי־אפשר לו לאדם לעשותן לבדו, אבל הזנות אי אפשר לו לעשותו אלא עם אחר, אם איש עם אשה, ואם אשה עם איש. נמצאו שניהם חוטאין ומחטיאין. והזנות אינו בא אלא מההרהורים הרעים, ולפי' נקרא זמה, כמו ועשיתם לו כאשר זמם, ותרגם אונקלוס כמה דחשיב. והזנות ג"כ בא מרוע לב, שנא' (הושע ד, יא) זנות ויין ותירוש יקח לב. וכל העבירות יש לאחד הנאה ולשני הפסד, כגון הגונב או הרוצח, אבל בזנות שניהם נהנין, לפיכך שניהם נידונין.

קשה הוא הזנות, שבשבילו נוטל מבנות ישראל עשרים וארבעה תכשיטין, שנא' (ישעיהו ג, טז) ויאמר ה' יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון ומשקרות עינים הלוך וטפוף תלכנה וברגליהם תעכסנה. נטויות גרון, שהיו הולכות אשה קצרה בין שתי ארוכות וארוכה בין שתי קצרות, כדי להראות יופין. ומשקרות עינים, שהיו מסקרות את עיניהם בסקרא וכוחלות אותן. הלוך וטפוף תלכנה, בבתי יד שלהן. וברגליהן תעכסנה, שהיו העכסים ברגליהן והיו מהלכות בנחת, עקב בצד גודל, והיו מקשקשין ברגליהן, הימנית בשמאלית והשמאלית בימנית, והיו נשמעין העכסין שעל רגליהן, והיו מוליכות תחת בגדיהן צלוחית מלאה אפרסמון, והיה ריחן עובר והולך. מהו אומר שם, ביום ההוא יסיר ה' את תפארת העכסים והשביסים והשהרונים, הנטיפות והשרות והרעלות, הפארים והצעדות והקשורים ובתי הנפש והלחשים, הטבעות ונזמי האף, המחלצות והמעטפות והמטפחות והחריטים, הגליונים והסדינים והצניפות והרדידים, [והיה תחת בשם מק יהיה ותחת] חגורה [נקפה ותחת] מעשה מקשה [קרחה ותחת] פתיגיל [מחגרת שק]. הרי כאן עשרים וארבעה מיני תכשיטין. כשחרבה ירושלים היו הנשים החוטאות אומרות, אני יפה ושר פלוני של אויבים חושק בי. ואחרת אומרת, אפרכוס פלוני חושק בי, שאני נאה, ולוקח אותי לו לאשה. מה כתו' שם, ושפח ה' קדקד בנות ציון וה' פתהן יערה. מלמד שלקו בצרעת, שאין ספח אלא צרעת, שנא' (ויקרא יג, ב) שאת או ספחת או בהרת. יערה, שהיו פורשות נדה. כשגברו עונות, ונכנסו אויבים לירושלם, היו שריהן של אויבים רואין את הנשים והיו תמהין ביופין. כשהיה השר רואה אחת מהן, היה נוטל אותה ומחבקה ומנשקה. כשהיה קרב לה, היה רואה אותה שהיתה מצורעת ופורשת נדה. היה מואס אותה ודוקרה בחרבו.

קשה הוא הזנות, שהאריך הב"ה לנביאי השקר על הכל חוץ מעל הזנות. ומי הן, אלו אחאב בן קוליה וצדקיהו בן מעשיה נביאי השקר, שנא' (ירמיהו כט, כא) כה אמר ה' צבאות אלהי ישראל אל אחאב בן קוליה ואל צדקיהו בן מעשיה הנבאים לכם בשמי שקר הנני נותן אותם ביד נבוכדנאצר מלך בבל והכם לעיניהם, ולקח אתכם קללה לעיניכם לכל גלות יהודה אשר בבבל לאמר ישימך אלהים כצדקיהו וכאחאב אשר קלם מלך בבל באש, יען אשר עשו נבלה בישראל וינאפו את נשי ריעיהם וידברו שקר בשמי אשר לא צויתים ואנכי היודע ועד נאם ה'. מה היו עושין. אחאב היה אומר לאשה, השמעי לצדקיה ואת יולדת נביא, וצדקיה אומר לאחרת, השמעי לאחאב ואת יולדת נביא. עשו כן בבתו של נבוכדנאצר, וכיון שהרגיש בהם, אמ' אלוה של אלו שונא זמה הוא. מיד הכיר בהן שהן נביאי שקר. שלח והביאו אותן. אמ' להן, אתם אומרים שנביאים אתם. אמרו, אמת אמרנו, ונביאי אמת אנחנו. אמ' להם, אני יש לי דבר במה אבדוק את נביאי האמת, שהרי השלכתי את חנניה מישאל ועזריה באש וניצולו. אמרו לו, אותם היו שלשה ואנחנו שנים. אמ' להם, בחרו לכם אחד ותהיו שלשה. הלכו ובחרו עמם את יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול, כי אמרו, שמא נימלט בזכותו. עשה להם נבוכדנאצר טיגן גדול ונתן את שלשתן בתוכו ונתנן על האש. נשרפו צדקיהו ואחאב ונמלט יהושע, דכתיב (זכריה ג, ב) הלא זה אוד מוצל מאש.

קשה הוא הזנות, שהוא אחד משלשה דברים שפירש בהם הכתוב גיהנם. ואלו הן, הבא על אשת איש, ובעל לשון הרע, ומלכות הרשעה. הבא על אשת איש, שנא' (משלי ו, כז) היחתה איש אש בחיקו ובגדיו לא תשרפנה, אם יהלך איש על הגחלים ורגליו לא תכוונה, כן הבא אל אשת רעהו לא ינקה כל הנוגע בה. בעל לשון הרע, דכתיב (תהלים קכ, ג) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה, חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים. מלכות הרשעה, שנא' (ישעיהו מז, יג) נלאית ברוב עצתיך יעמדו נא ויושיעוך הוברי שמים החוזים בכוכבים מודיעים לחדשים מאשר יבאו עליך, וכתיב (ישעיהו מז, יד) הנה היו כקש אש שרפתם לא יצילו את נפשם מיד להבה אין גחלת לחמם אור לשבת נגדו. וגרסי' במ' שוטה בפרק עגלה ערופה, משרבו המנאפים פסקו המים המאררים. לפי שאין באין אלא על הספק, ועכשו, שרבו המנאפים בגלוי, פסקו. ורבן יוחנן בן זכאי הפסיקן. ת"ר ונקה האיש מעון, בזמן שהאיש מנוקה מעון המים בודקין את אשתו, אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו. ונמצא מוציא לעז על המים. ואומר לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפנה וגו'. משרבו נטויות גרון ומסקרות עינים, רבו המים המאררים, אלא שפסקו.

קשה הוא הזנות, שלא נחתם גזר דינם של ישראל לגלות לבין האומות אלא על הזנות. כדגרסי' בתוספתא דמס' סנהדרין אמ' רב יהודה, מאי דכתי' (מיכה ב, ב) ועשקו גבר וביתו איש ונחלתו, מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשת רבו, ושליא דנגרי הוה. פי' שוליא, תלמידו של אומן. פעם אחת הוצרך רבו ללוות. אמ' לו, שגר אשתך אצלי ואלוינה. שגר אשתו אצלו ושהתה עמו שלשה ימים. בא אצלו ואמ' לו, אשתי ששדרתי לך היכן היא. אמ' לו, אני פטרתיה לאלתר ושמעתי שהתינוקות נתעללו בה בדרך. אמ' לו, מה אעשה. אמ' לו, אם אתה שומע לעצתי גרשנה. אמ' לו, כתובתה מרובה. אמ' לו, אני אלוך ותן לה כתובתה. עמד זה וגרשה. הלך זה ונשאה. כיון שהגיע זמנו

לפרוע, אמ' לו, בא ועשה עמי בחובך. והיו הם אוכלים ושותים, והוא עומד ומשקה עליהם, והיו דמעות יורדות מעיניו ונופלות בכוסיהן. ועל דבר זה נחתם גזר דינם. ואמרי לה, על שתי פתילות בנר אחד.

קשה הוא הזנות, שהוא עוצר את השמים מלהוריד טל ומטר, שנא' (ירמיהו ג, ב) ותחניפי ארץ בתזנותיך וברעתך, וכתיב בתריה וימנעו רביבים ומלקוש לא היה ומצח אשה זונה היה לך מאנת הכלם. והזן את עיניו מאשת חבירו נקרא נואף, שנא' (איוב כד, טו) ועין נואף שמרה נשף לאמר לא תשורני עין וסתר פנים ישים. ר' אומר, הבא על אשת איש, אילולי שהוא מוליד ממנה, יהיו נפרצין בערוה. לפיכך הב"ה מציירו ומרקמו ונותן בו נשמה, כדי לפרסמו, דכתי' (משלי ו, לב) נואף אשה חסר לב משחית נפשו הוא יעשנה, וכתי' (משלי ו, לג) נגע וקלון ימצא וחרפתו לא תמחה. מאחר שהן יודעין כך, הם פורשים מן הערוה. וגרסי' בפ"ק דמסכת סוטה מאי יד ליד לא ינקה רע. אמ' רב, כל הבא על אשת איש, אפי' הקנהו להב"ה שמים וארץ כאברהם אבינו ע"ה, דכתיב בו הרימותי ידי אל ה' אל עליון קונה שמים וארץ, לא ינקה מדינה של גיהנם. קשיא לר' שילא, יד ליד, ידים מיבעי ליה. אלא אמרי דבי ר' שילא, אפילו קבל תורה מסיני כמשה רבינו ע"ה, דכתיב ביה מימינו אש דת למו, לא ינקה מדינה של גיהנם. א"ר יוחנן, כל המזנה על אשתו מזנה עליו, שנא' (איוב לא, ט) אם נפתה לבי על אשה ועל פתח רעי ארבתי, וסמיך ליה תטחן לאחר אשתי ועליה יכרעון אחרים, ואין טחינה אלא לשון זנות.

קשה הוא הזנות. ונמשל לגונב חומר היוצר, בא היוצר ועמד על גניבתו, עשאה כלי והניחה לפני הגנב, כדי לפרסמו. ולא גלו ישראל בראשונה אלא בענין הזנות, שנא' (ירמיהו ג, ו) ויאמר ה' אלי בימי יאשיהו המלך הראית אשר עשתה משובה ישראל הולכה [היא] על כל הר גבוה ואל תחת כל עץ רענן ותזני שם, וכתי' (ירמיהו ג, ז) ואומר אחרי עשותה את כל אלה אלי תשוב ולא שבה ותרא בגודה אחותה יהודה, וכתי' (ירמיהו ג, ח) וארא כי על כל אודות אשר נאפה משובה ישראל שלחתיה ואתן את ספר כריתותיה אליה ולא יראה בוגדה יהודה אחותה ותלך ותיזן גם היא. וגרסי' בבראשית רבה ר' עזריאל ור' יהודה ור' סימון בשם ר' יהושע בן לוי, על הכל הוא מאריך אפו חוץ מזנות. מה טעם. ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טבת הנה ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו. מה כתיב בתריה, ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי וגו'. קשה הוא הזנות מכל עבירות שבעולם ומשכב זכור קשה מכלם. קשה הוא משכב זכור, שהוקש לשלש עבירות קשות ולע"ז. והן ע"ז, וגילוי עריות, ושפיכות דמים. ע"ז מנין, דכתי' (מלאכי ב, יא) בגדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל. בגדה יהודה, זה ע"ז, ותועבה נעשית בישראל, זה משכב זכור, שנא' (ויקרא יח, כב) ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה היא, וכתי' (מלכים א יד, כד) וגם קדש היה בארץ כתועבות הגויים אשר הוריש ה' מפני בני ישראל. שפיכות דמים, דכתי' (ישעיהו נז, ג) ואתם קרבו הנה בני עוננה זרע מנאף ותזנה, וכתי' (ישעיהו נז, ד) על מי תתענגו על מי תרחיבו פה תאריכו לשון הלא אתם ילדי פשע זרע שקר, הנחמים באלים תחת כל עץ רענן שוחטי הילדים בנחלים. אל תקרי שוחטי אלא סוחטי, ר"ל למשכב זכור.

אף המתחמם ביד או בכלי, הרי הוא כשופך דמים, וחייב מיתה, שנא' (ישעיהו א, טו) ידיכם דמים מלאו, וכתי' (יחזקאל כג, לז) כי נאפו ודם בידיהם. וגרסי' במ' כלה הנחמים באלים, אלו המחממין את עצמן ומוציאין שכבת זרע לבטלה. והוא חשוב כבהמה, מה בהמה אינה מקפדת ועושה, אף הוא אינו מקפיד ועושה. ד"א מה בהמה עומדת לשחיטה ואין לה חלק לעולם הבא, אף הוא אין לו חלק לעולם הבא. תאנא עובר משום בועל ונבעל, וכל כך למה, מפני שמעורר יצר הרע. תאנא יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, שנא' (בראשית ו, ה) וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום. מכאן דרשו רז"ל הרהור מביא לידי תאוה, תאוה לידי אהבה, אהבה לידי רדיפה, רדיפה לידי מעשה.

אף הדש מבפנים וזורק מבחוץ, אפי' באשתו, חייב מיתה, שנא' (בראשית לח, י) וירע בעיני ה' אשר עשה וימת גם אותו. שחשב בלבו ואמר, אם תתעבר תמר ותלד ממני, אותו הבן נקרא על שם אחי ולא על שמי. מה עשה, היה דש בפנים וזורה מבחוץ, כדי שלא תתעבר, שנא' (בראשית לח, ט) וידע אונן כי לא לו יהיה הזרע והיה אם בא אל אשת אחיו ושחת ארצה לבלתי נתן זרע לאחיו. ואפי' ער כך היה עושה, דש מבפנים וזורה מבחוץ, כדי שלא תתעבר ותפסיד יופיה. ומנין שהיו עושין כך שניהם. בשלמא אונן, דכתי' (בראשית לח, ט) והיה אם בא אל אשת אחיו ושחת ארצה. אלא ער מנא לן. ממה דכתי' (בראשית לח, י) באונן וימת גם אותו, ואין גם אלא לרבות. מלמד שכמעשה זה כך מעשה זה. א"ר יעקב בן אלעזר, כל המוציא שכבת זרע לבטלה כאלו עובד ע"ז. ואין הבא על הקטנה, או על המעוברת, או על המינקת, או על הזקנה, בכלל המוציא שכבת זרע לבטלה, כדגרסי' במ' נדה בפ' יוצא דופן, תאני רב ביבי קמיה דרב נחמן, שלש נשים משמשות במוך, קטנה ומינקת ומעוברת, קטנה שמא תתעבר ותמות, מינקת שמא תתעבר ותגמול בנה וימות, מעוברת שמא יעשה עוברה סנדל.

וכדי שיתרחק האדם מן הזנות, ומן המחשבות הרעות המביאות לידי זנות ולידי חמום, יזהר ואל ימשמש בבשרו, ולא יאחז באמה ומשתין, שמא יבא לידי חמום ולידי הרהור עבירה. אמרו עליו על רבינו הקדוש, שמעולם לא הוריד ידו מאבנטו ולמטה, ולפיכך נקרא רבינו הקדוש. כדגרסי' בויקרא רבה פרשת עריות נסמכה לפרשת קדושים תהיו, ללמדך שכל מקום שאתה מוצא גדר מן הערוה אתה מוצא קדושה. כדאמ' ר' יהודה בן פזי, כל מי שהוא גודר עצמו מן הערוה נקרא קדוש. רב ביבי אומר, עתידין בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא שיהא ריחם הטוב הולך מסוף העולם ועד סופו, שנא' (הושע יד, ז) ילכו יונקותיו ויהי כזית הודו וריח לו כלבנון.